

Valtioneuvosto
PL 23
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@vnk.fi

Valtioneuvoston lausuntopyyntö luonnoksesta Suomen arktisen politiikan strategiaksi,
VN/5904/2019

Metsähallituksen lausunto luonnoksesta Suomen arktisen politiikan strategiaksi

Arktisen politiikan strategia määrittelee Suomen keskeiset tavoitteet arktisella alueella ja kokoaa yhteen tärkeimmät painopistealueet niiden saavuttamiseksi.

Suomen arktisen politiikan strategiassa priorisoidaan neljää Suomen arktisen toiminnan painopistealuetta:

1. Ilmastonmuutos, hillintä ja sopeutuminen
2. Asukkaat, hyvinvoinnin edistäminen ja alkuperäiskansojen oikeudet
3. Osaaminen, elinkeinot ja huippuluokan tutkimus
4. Infrastrukturi ja logistiikka

Arktisen politiikan strategian ja sen painopistealueiden kautta Suomi edistää globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda2030 tavoitteiden toteutumista arktisella alueella. Strategia toteaa, että ilmastonmuutoksen, kestävän kehityksen ja alueen väestön hyvinvoinnin tulee jatkossakin olla arktisen yhteistyön keskeisimpiä prioriteetteja.

Metsähallitus esittää lausuntonaan seuraavia huomioita:

s. 5. Tietoliikenteen saavutettavuus. Luontoon perustuvat elinkeinot kuten metsä- ja porotalous tarvitsevat toimivat digitaaliset verkot myös asutuskeskusten ja valtateiden ulkopuolella. Langaton tiedonsiirto on avainasemassa toimivan paikka- ja luontotiedon sekä kuljetusten ja puunkorjuun optimaalisessa ohjauksessa. Täydennetään lausetta seuraavasti:

- Tietoliikenteen saavutettavuutta vahvistetaan viranomaisten, **elinkeinojen**, yritysten ja kansalaisten tarpeisiin.

s. 9. Suomi ja kansainvälisen arktisen yhteistyön rakenteet. Yhteistyötä tekevät mm. kunnat ja aluehallintovirastot sekä maakuntien liitot. Näiden lisäksi on myös muita aktiivista yhteistyötä tekeviä tahoja.:

- Tiivistä käytännön yhteistyötä tehdään muun muassa luonnonsuojelualueiden hallintojen välillä ja tutkimushankkeissa, jotka edistävät luonnonvarojen käytön, hoidon ja suojelun kestävyyttä. Metsähallituksen yhteistyö Ruotsin, Norjan ja Venäjän luonnonsuojelualueiden

hoidossa edistää arktisen alueen luonnonsuojelua ja luontomatkailun kestäväää kehittämistä. Tutkimusyhteistyötä on tehty muun muassa pohjoisten metsien kasvatustapoihin ja uudistumisen turvaamiseen liittyen.

Lisätään sana luonnonsuojelualueverkoston hoitoa:

- Suomi pitää tärkeänä myös Venäjän osallistumista kansainväliseen ympäristöyhteistyöhön arktisella alueella korostaen mustan hiilen ja muiden haitallisten päästöjen vähentämistä, ydinturvallisuuden vahvistamista, **luonnonsuojelualueverkoston hoitoa** sekä muita arktisen alueen kannalta tärkeitä Suomen ja Venäjän kahdenvälisen yhteistyön tavoitteita.

s. 12. Ilmastonmuutos on suurin luonnon monimuotoisuuden vaikuttava uhkatekijä.

- Lapissa suojelualueita on n. 30% pinta-alasta, mutta silti monet alueen ekosysteemeistä ovat uhattuina **erityisesti** ilmastonmuutoksen ja **alueiden käytön yhteisvaikutuksen** vuoksi.

s. 12. Arktisen alueen lämpeneminen lyhentää etenkin lumi- ja jääkautta ja tekee talviolosuhteista entistä vaikeammin ennakoitavia. Tämä vaikuttaa jo nyt poronhoidon edellytyksiin ja matkailuun. Talvista tulee vaihtelevampia ja vaikeampia ennustaa. Muuttuvat olosuhteet vaativat myös metsätaloudelta sopeutumista.

s. 12. Metsäpaloriskin kasvaminen tulevaisuudessa on tärkeää huomioida, kun kehitetään pelastustoimea arktisella alueella. Metsien aktiivinen hoito ja metsätieverkoston ylläpito ovat avainasemassa ehkäistäessä metsäpaloriskiä.

s. 13. Lisääntyvän ihmistoiminnan ympäristöön kohdistuvien ja sosiaalisten haittojen ehkäiseminen on edellytys arktisen alueen kestäväälle tulevaisuudelle. Kansalaisten osallistumista vahvistetaan ja lisätään tietoa ja tietoisuutta ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Arktisella alueella on tärkeää tukea oikeudenmukaista siirtymää ja asukkaiden elinolosuhteita muuttuvissa olosuhteissa. Oikeudenmukaisella siirtymällä tarkoitetaan, että päästövähennys- ja sopeutumistoimet toteutetaan sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisesti ja niin, että kaikki yhteiskunnan osa-alueet ovat mukana.

- Monipuolinen toimeliaisuus alueella lisää myös ihmisten hyvinvointia.

s. 14. Täydennetään lausetta seuraavasti:

- Jatketaan ja kehitetään **luonnonvarojen ja suojelualueiden hoidon ja käytön yhteistyömekanismeja yhdessä saamelaiten kanssa YK:n biodiversiteettisopimuksen vapaaehtoiisiin Akwé: Kon-ohjeisiin perustuvan toimintamallin mukaisesti.**

s. 14. Esitetään poistettavaksi esimerkinomainen mm. Arktisten ympäristövaikutusten arviointi ja korostetaan olemassa olevia hyviä käytäntöjä:

- Tuetaan kestäviä maankäyttöratkaisuja ja luonnonvarojen käytön kestävyttä ilmaston muuttuessa kehittämällä ilmastonmuutoksen vaikutusten ja ympäristövaikutusten arviointeja **ottaen huomioon olemassa olevat tutkimustulokset sekä jo olemassa olevat hyvät osallistavat käytännöt, kuten Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu.**

s.21. Arktista osaamista on laajasti eri puolilla Suomea. Arktiseen osaamiseen ja elinkeinotoimintaan liittyy esimerkiksi meriteollisuus, matkailu, kierto- ja biotalous, metsätalous, terveysteknologia, rakentaminen, kestävä kaivostoiminta, ympäristö- ja energiatehokkuus sekä kalateollisuus, unohtamatta saamelaiden perinteisiä elinkeinoja.

- Kestävyys kuuluu kaivostoiminnan lisäksi myös muiden toimialojen osaamiseen.

s.22. Digitalisaatio on erityisesti biotalouden eri osa-alueilla ollut ja jatkossakin tulee olemaan avainasemassa kehityksessä. Metsätaloudessa Suomi on ehdoton edelläkävijä digitalisaatiossa. Muita keskeisiä biotalouden aloja, jotka hyötyisivät digitalisaatiosta ovat luonnontuoteala ja luontomatkailu. Täydennetään lausetta seuraavasti.

- Digitalisaation edistäminen tukee laajasti **bio- ja** kiertotalouden ja uudistuvan elinkeinoelämän tarpeita.
- Datan merkitys elinkeinojen kehittämisessä on keskeinen.

s.22. Täydennetään lausetta seuraavasti:

- Tämä avaa mahdollisuuksia uusille korkean teknologian tuotteille ja osajille **ja erityisesti uusiutuviin luonnonvaroihin perustuville kestäville elinkeinoille.**

s.23. Matkailun ja erityisesti liikkumisen päästöjen vähentäminen sekä paikallisten asukkaiden sosiaalinen ja kulttuurinen hyvinvointi on otettava huomioon yritystoiminnassa. Esimerkiksi ruoan tuotanto, veden käyttö ja jätteiden minimointi liittyvät vähähiiliseen ja resurssitehokkaaseen globaalitalouteen. Yhteistyö alueen saamelaisväestön ja muun paikallisväestön kanssa on keskeistä kestävä ja vastuullisen matkailun kehittämisessä.

- Yhteistyö on tärkeää myös kaivostoiminnan kehittämisessä.

Lukuun tulee lisätä kappale koskien Suomen arktisen alueen suurinta elinkeinoa, metsätaloutta ja -teollisuutta, joiden merkitys tulee kasvamaan Suomen siirtyessä fossiilitaloudesta kohti vihreää biokiertoaloutta. Paikalliseen uusiutuvan raaka-aineeseen perustuva tuotanto tulee työllistämään tuotantoketjussaan myös syrjäalueilla. Sen merkitys tulee vahvistumaan puurakentamisen lisääntymisen ja uusien biopohjaisten tuotteiden syrjäyttäessä öljyn ja muihin fossiilisiin raaka-aineisiin perustuvat tuotteet.

s. 25. Suomalaiset tutkimustoimijat ovat hyvin edustettuina kansainvälisissä verkostoissa, jotka kohdistuvat arktisiin kysymyksiin ja arktisuuteen liittyvään osaamiseen tai sivuavat sitä. Ensisijaisen tärkeitä ovat Arktisen neuvoston alaisuudessa syntetisoitu tutkimustieto sekä koulutuksen ja tutkimuksen verkostot kuten Arktinen yliopisto (UArctic), Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisimpien yliopistojen (Rovaniemi, Oulu, Luulaja, Uumaja, Tromssa) Arctic Five -verkosto ja EU-rahoitteiset ohjelmat. Verkostoja kokoa myös Lapin yliopiston Arktinen keskus, joka on arktisen tutkimuksen ja tiedonvälityksen kansainvälinen keskus Suomessa.

- On tärkeää huomioida myös Luonnonvarakeskuksen laajat ja monipuoliset (metsät, vedet, riista, ruoka ja ekosysteemipalvelut) yhteistyöverkostot, jotka tarjoavat ainutlaatuisen maailmanlaajuisen mahdollisuuden myös arktisen alueen tutkimusyhteistyössä.

s. 25. Suomella on Lapissa kansainvälisesti ainutlaatuista tutkimusinfrastruktuuria arktisen alueen ilmaston ja ympäristön muutoksen havainnointiin sekä avaruustutkimukseen, mikä luo perustaa laajalle tutkimustoiminnalle ja seurannalle.

- Laajat ja yhtenäiset valtion maat tarjoavat myös hyvän tutkimusalustan luonnonvaratutkimukselle. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat jo nyt toimivat Luonnonvarakeskuksen laajat tutkimusmetsät.

s.26. On myös tärkeää huolehtia alueen omasta paikallisesta tutkimus- ja koulutustoiminnasta. Tällä tavalla pidetään parhaiten huolta myös paikallisväestön tiedon ja näkökulman välittämisestä tutkimusaiheisiin ja -näkökulmiin. Täydennetään lausetta seuraavasti:

- Panostamalla koulutukseen ja tutkimukseen **arktisella alueella ja sitä koskien** Suomen asemaa ja vetovoimaa kansainvälisenä arktisena huippuosaajana vahvistetaan.

s. 26. Arktinen alue on osa tutkimusekosysteemiä, ei vain tutkimuskohde vrt. edellinen kommentti. Alueen oman osaamispääoman kehittäminen on tärkeää.

- Korkeakoulut ja tutkimuslaitokset tekevät korkeatasoista tutkimusta ja selvityksiä arktiseen alueeseen ja arktisuuteen liittyen sekä viestivät tutkimusosaamisestaan laaja-alaisesti. Tutkimuksen rahoituksen kokonaisuutta arktisuuteen liittyen seurataan ja kehitetään. **Korkeatasoinen koulutus ja tutkimus arktisella alueella on turvattava.**

s.28. Pohjois-Suomelle on ominaista monipuolinen elinkeinojen kirjo ja pitkät etäisyydet, jotka korostavat matka- ja kuljetusketjujen toimivuuden tärkeyttä. Väyläverkon kunto sekä elinkeinoelämän tarpeet ovat olennaisia. Nykyisen liikenneinfrastruktuurin kunnossapito ja elinkeinoelämän kannalta hankalien pullonkaulojen parantaminen on tärkeää. Arktisella alueella korostuu alemman tieverkoston merkitys, sillä se on välttämätön kaikille luontoon pohjautuville elinkeinoille kuten metsäteollisuudelle, luonnontuotealalle, luontomatkailulle sekä poro- ja luontaistaloudelle.

- Esitetään poistettavaksi: Liikennejärjestelmien käyttäjien määrässä on Pohjois-Suomessa suuria kausivaihteluita. Näkökohta pätee vain matkailuun ja yleisiin kulkuneuvoihin, elinkeinojen harjoittaminen on ympärivuotista.

s. 29. Varmistetaan, että eri alueet ovat saavutettavissa kohtuullisessa ajassa jollain kulkumuodolla tai niiden yhdistelmällä.

- Arktisella alueella korostuu alemman tieverkoston merkitys, sillä se on välttämätön kaikille luontoon pohjautuville elinkeinoille kuten metsäteollisuudelle, luonnontuotealalle, luontomatkailulle sekä poro- ja luontaistaloudelle. Elinkeinoja on pystyttävä harjoittamaan ympäri vuoden.
- Ilmastoviisaat ja ympäristöystävälliset liikenne- ja logistiikkaratkaisut tulee huomioida kehittämisessä.

s. 31. Varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin liikenneinfrastruktuurissa ja väylänpidossa hyödyntämällä uusinta tutkimustietoa infrastruktuurin kehittämisessä ja liikenneverkkojen tehokkaassa käytössä.

- Luontoon pohjautuvat elinkeinot tarvitsevat menestyäkseen toimivan infrastruktuurin myös haja-asutusalueilla. Alemman tieverkoston ylläpito ja kehittäminen vastaamaan ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin haasteisiin on tärkeää.
- s. 31.** Viestintäverkot: tietoliikenneyhteydet, joilla työtä voidaan tehdä paikasta riippumatta.
- Mukaan lukien maastossa tehtävät työ, joka perustuu tiedonsiirtoon esim. metsätaloudessa.

Juha S. Niemelä
pääjohtaja